

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

Εισαγωγή στην Αιγυπτιακή Αρχαιολογία

Ενότητα 2: Ιερές γλυφές:

λόγοι θεών και ερμηνείες ανθρώπων

Πανατιώτης Κουσούλης

Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

I.

Διαλέξεις 2-3

Ιερές γλυφές:

λόγοι θεών και ερμηνείες ανθρώπων

Χρονολόγιο & Περίοδοι της Αιγυπτιακής Ιστορίας

Αρχαϊκή/Πρωτοδυναστική

Παλιό Βασίλειο

Πρώτη Ενδιάμεση περίοδος

Μέσο Βασίλειο

Δεύτερη Ενδιάμεση περίοδος

Νέο Βασίλειο

Τρίτη Ενδιάμεση περίοδος

Ύστερη περίοδος

Περσική περίοδος

28^η - 30^η Δυναστεία

Δεύτερη Περσική περίοδος

Ελληνο-Ρωμαϊκή περίοδος

Μακεδονική Δυναστεία

Πτολεμαϊκή περίοδος

Ρωμαϊκή περίοδος

περ. 3150-2700 π.Χ.

περ. 2700-2200 π.Χ.

περ. 2200-2040 π.Χ.

περ. 2040-1670 π.Χ.

περ. 1670-1550 π.Χ.

περ. 1550-1060 π.Χ.

περ. 1060-700 π.Χ.

περ. 700-525 π.Χ.

525-404 π.Χ.

404-343 π.Χ.

343-332 π.Χ.

332 π.Χ. - 395 μ.Χ.

332 π.Χ.-304 π.Χ.

304-30 π.Χ.

30 π.Χ. - 395 μ.Χ.

Προδυναστική Αίγυπτος

Άνω Αίγυπτος

Βαδάριος πολιτισμός

περ. 4500-4000/3900 π.Χ.

Ναγκάδιος πολιτισμός

περ. 4000/3900-3050 π.Χ.

- > Ναγκάντια I ή Αμράτια φάση (ελ Άμρα)
- > Ναγκάντια II Γκερζέρια φάση (Γκέρζα)
- > Ναγκάντια III Σημαίνα φάση (Σημαίνα)

περ. 3900-3650 π.Χ.

περ. 3650-3300 π.Χ.

περ. 3300-3050 π.Χ.

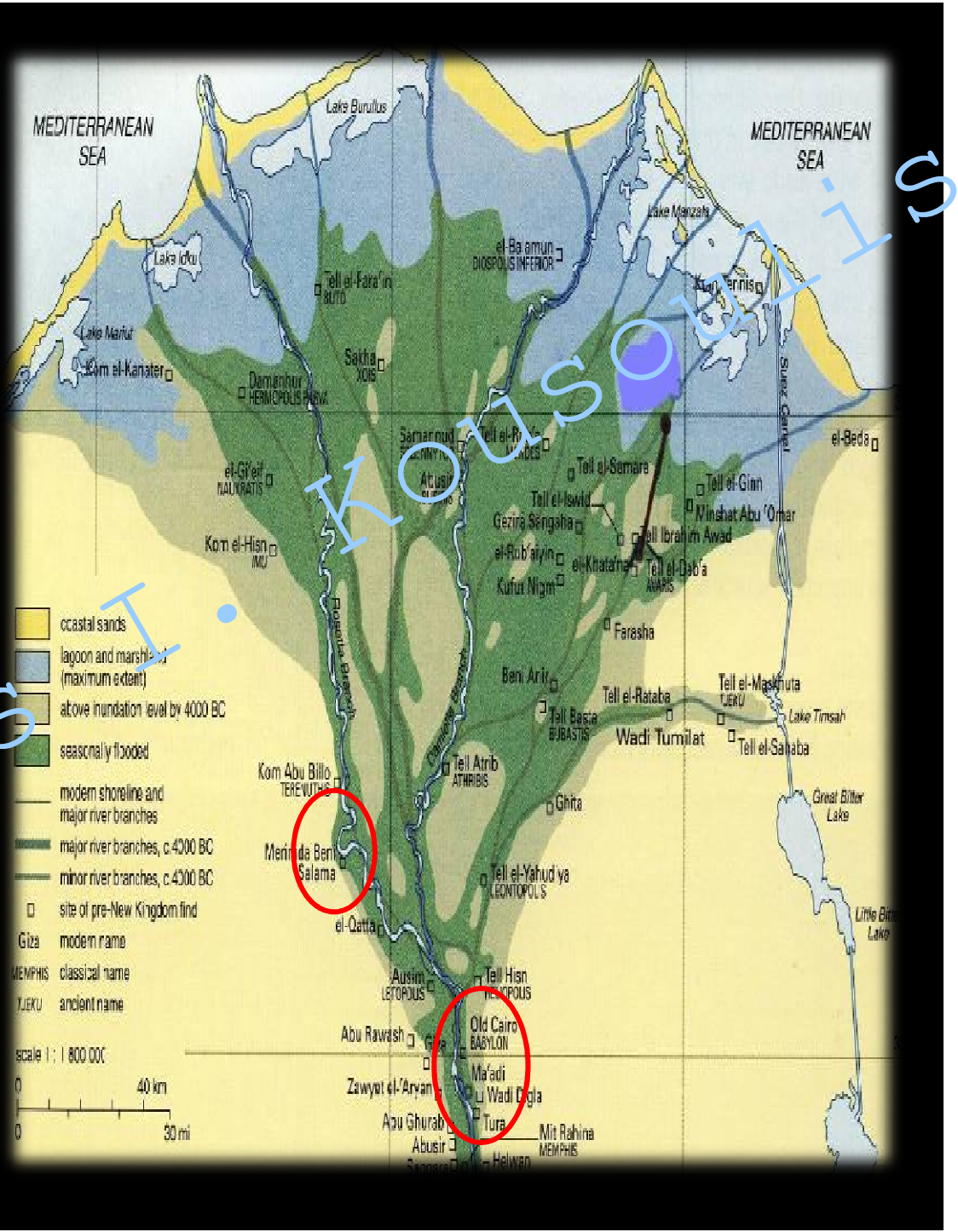
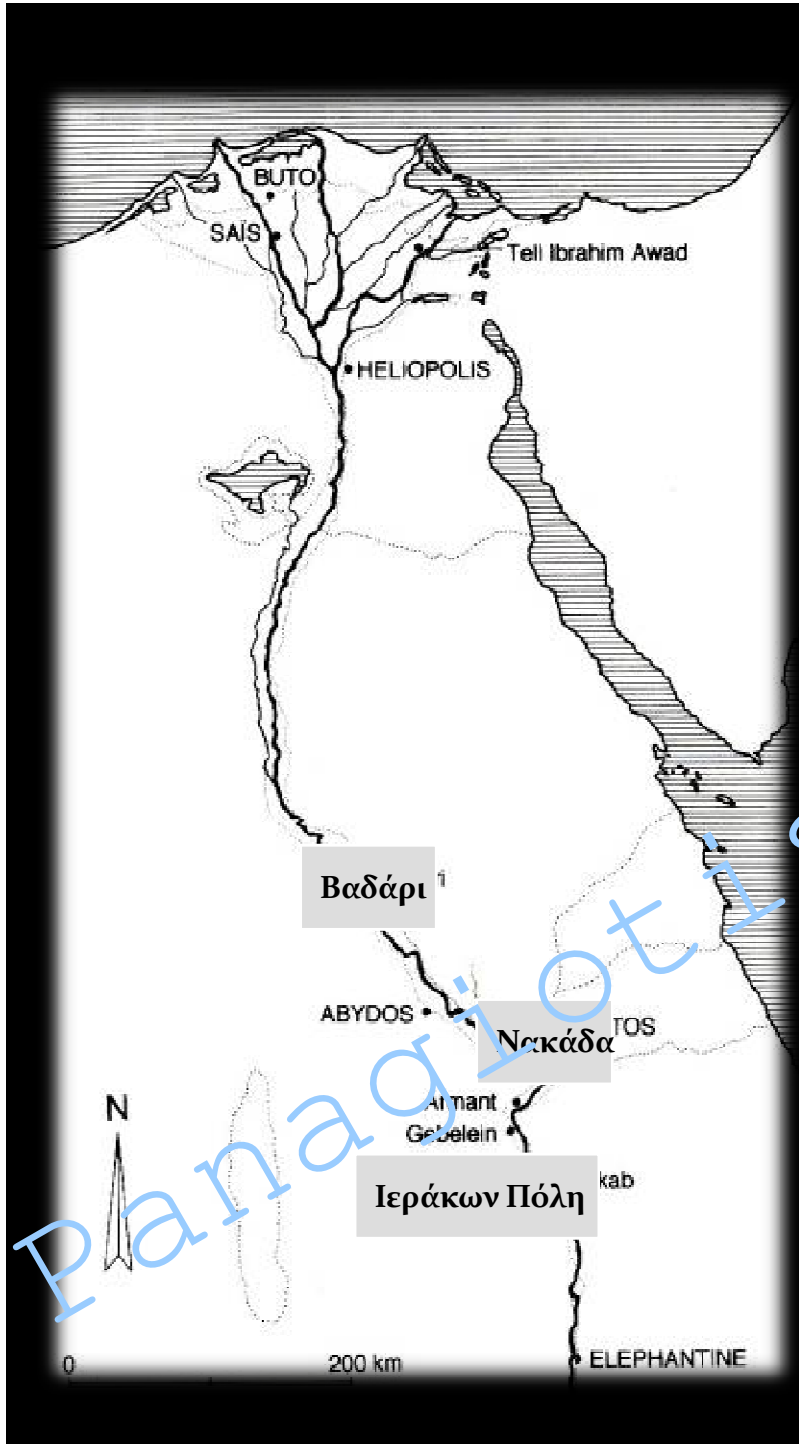
Κάτω Αίγυπτος

Πολιτισμός Μεριμίδα

περ. 4500-4000 π.Χ.

Βούτιος-Μάντιος πολιτισμός

περ. 4000-3200 π.Χ.

Panathotis

Kousouthis

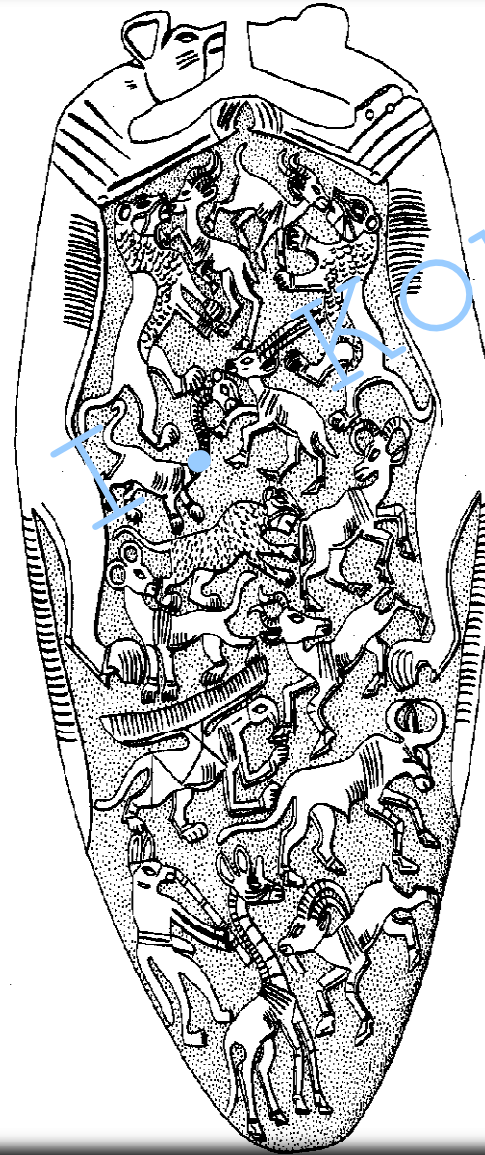
Από τα πρωτόγλυφα στα ιερογλυφα

Εικονογραφικά μοτίβα	Παλαιολιθική εποχή κ. εξ.
σχηματοποιημένα σύμβολα – προγραφή	Ναγκάδα I
πρωτόγλυφα – πρωτογραφή	Ναγκάδα II
ιερογλυφικά (I): συνδυασμός εικονογραφικών και φωνηματικών στοιχείων για δημιουργία απλών λέξεων	Ναγκάδα IIc/d
ιερογλυφικά (II): συνδυασμός εικονογραφικών και φωνηματικών στοιχείων για δημιουργία φράσεων και κειμένων – πλήρης ανάπτυξη σημασιογραμμάτων και φωνογραμμάτων	περ. 2800/2700 π.Χ.

Πηγές πρωτογλύφων

- Σύμβολα και πρωτόγλυφα σε πήλινα και λίθινα αγγεία, ή στήλες από ταφικά σύνολα της Προδυναστικής και Πρωτοδυναστικής περιόδου.
- Πρωτόγλυφα πάνω σε ξύλινες ή χάλκινες ετικέτες κτερισμάτων από βασιλικούς τάφους της Αρχαϊκής περιόδου.
- Πρωτόγλυφα σε τελετουργικά αντικείμενα βασιλικού χαρακτήρα (χρωματοτρίπτες, ελαφάντοστεινες λαβές τελετουργικών μαχαιριών και θριαμβικών ροπάλων, βασιλικά σκήπτρα).
- Πρωτόγλυφα ως βασιλικές σφραγίδες.

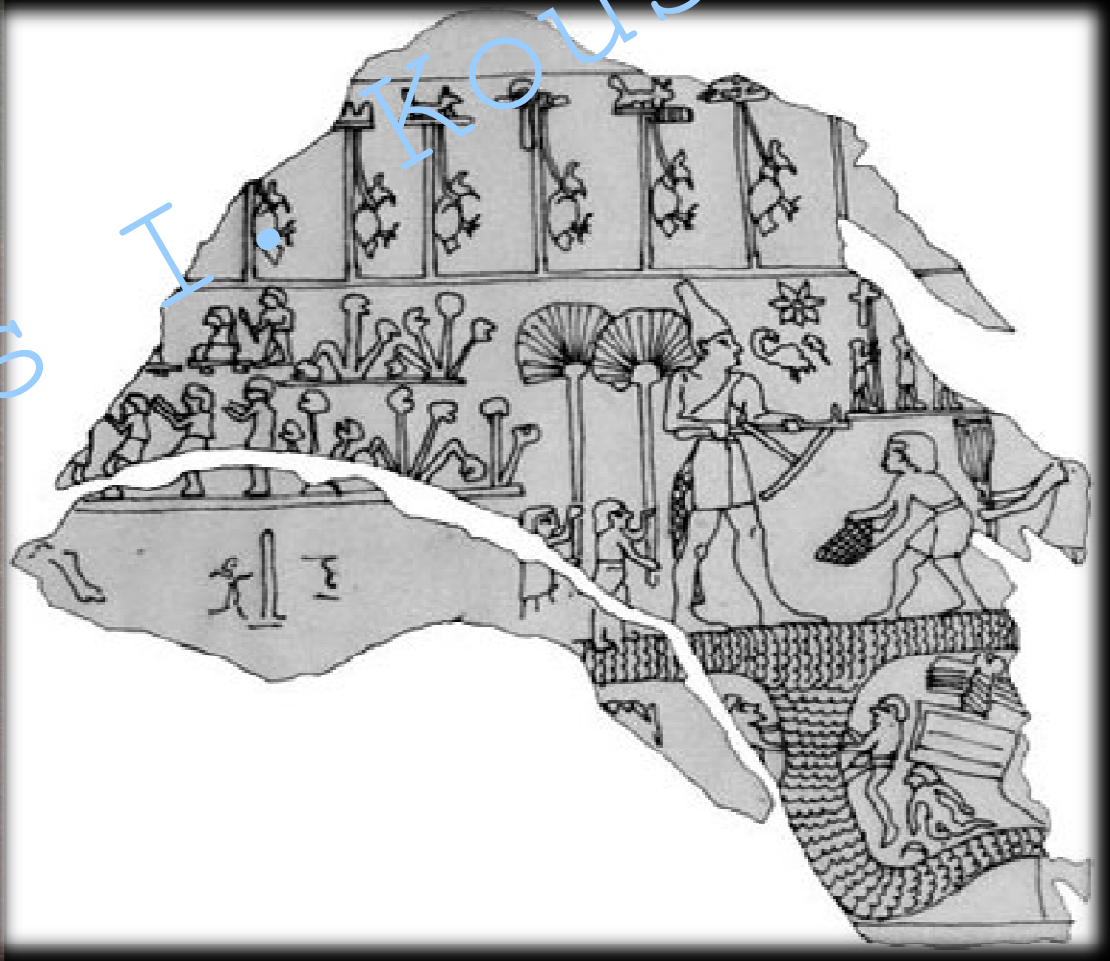
Παλέτα των κυνών

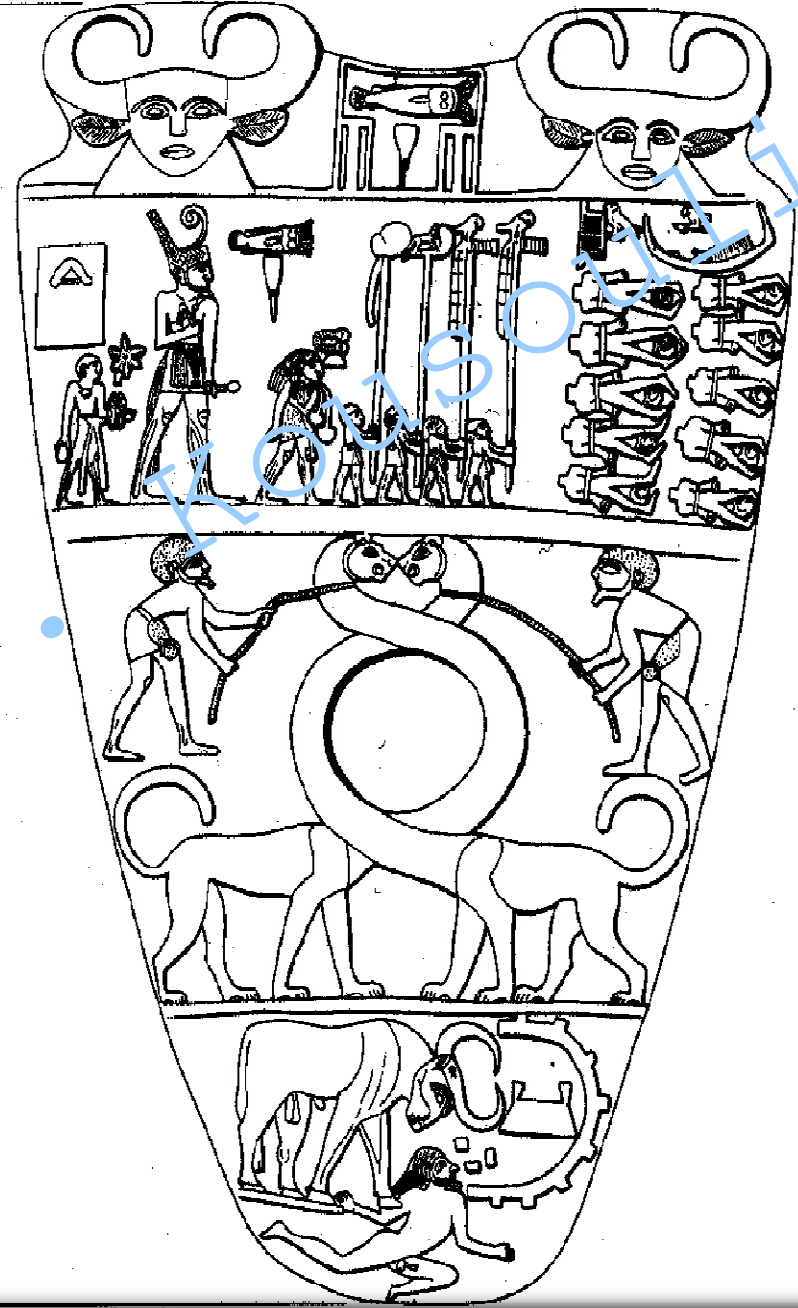
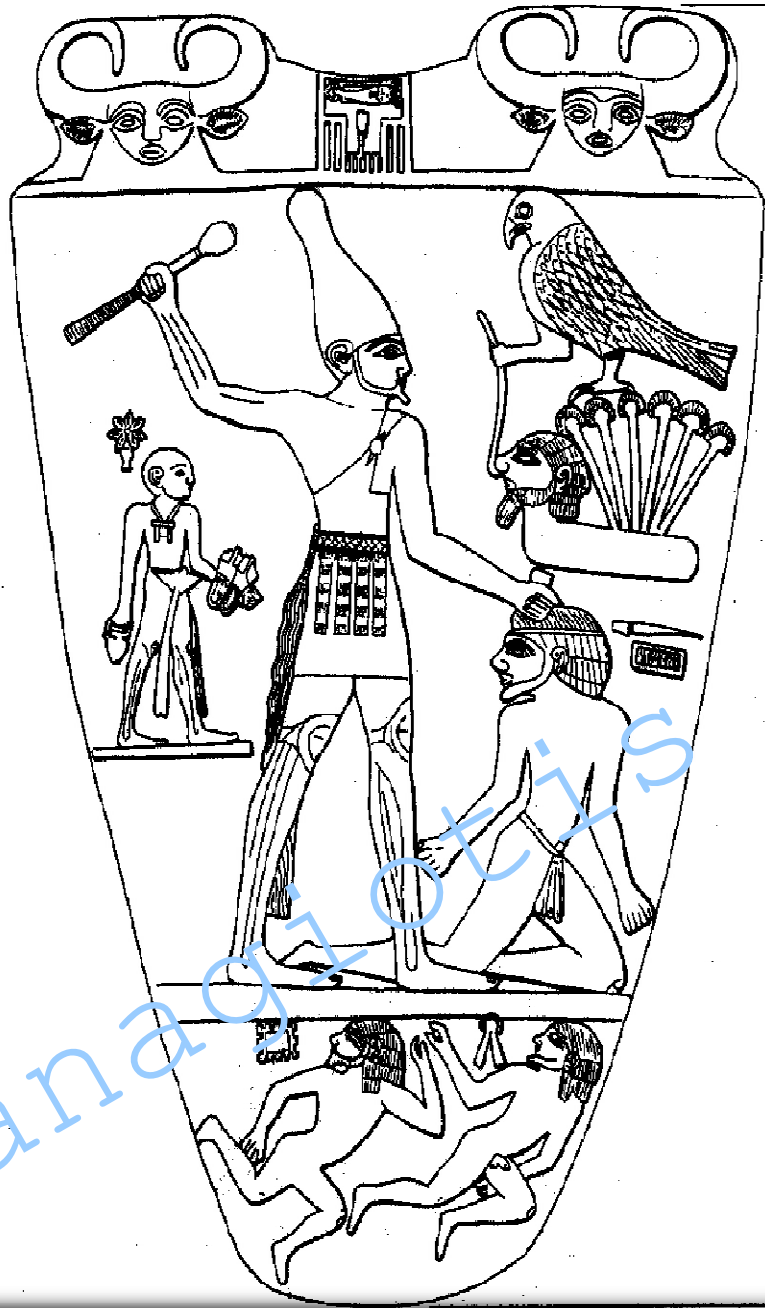
Panagiotis

Panagiotis

Παλέτα των πόλεων & Σκήπτρο του Σκορπιού

RAF

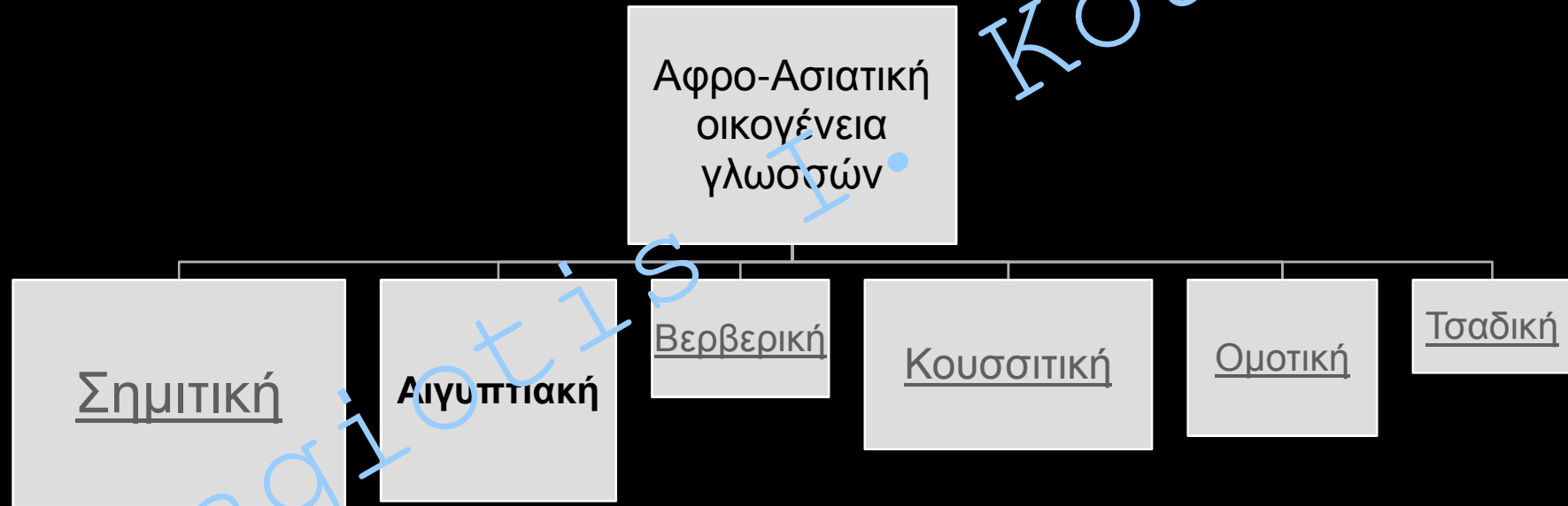

Panagiotis I. Floros

Από τα πρωτόγλυφα στα ιερογλυφα

Εικονογραφικά μοτίβα	Παλαιολιθική εποχή κ. εξ.
σχηματοποιημένα σύμβολα – προγραφή	Ναγκάδα I
πρωτόγλυφα – πρωτογραφή	Ναγκάδα II
ιερογλυφικά (I): συνδυασμός εικονογραφικών και φωνηματικών στοιχείων για δημιουργία απλών λέξεων	Ναγκάδα IIc/d
ιερογλυφικά (II): συνδυασμός εικονογραφικών και φωνηματικών στοιχείων για δημιουργία φράσεων και κειμένων – πλήρης ανάπτυξη (σημασιογραμμάτων και φωνογραμμάτων)	περ. 2800/2700 π.Χ.

Γλωσσική οικογένεια

Panagiotis Koussoulis

Εξέλιξη των ιερογλυφικών

Περίοδος

Αρχαίο Βασίλειο
Πρώτη Ενδιάμεση Περίοδος
περ. 2700 – 2000 π.Χ.

Μέσο Βασίλειο
Δεύτερη Ενδιάμεση Περίοδος
περ. 2000 – 1500 π.Χ.

Νέο Βασίλειο – Τρίτη
Ενδιάμεση Περίοδος
περ. 1500 – 700 π.Χ.

Ύστερη Περίοδος
περ. 700 π.Χ. – 300 μ.Χ.

Χριστιανική / Ισλαμική
περίοδος
περ. 300 – 1600 μ.Χ.

Στάδιο της Γλώσσας

Αρχαία Αιγυπτιακά

Μέσα Αιγυπτιακά

Νέα Αιγυπτιακά
(Μέσα Αιγυπτιακά του
Νέου Βασιλείου)

Δημώδη Αιγυπτιακά
(Μέσα Αιγυπτιακά της
Ύστερης
Περίοδου)

Κοπτικά

Γραφή

ιερογλυφική, ιερατική

ιερογλυφική, ιερατική

ιερογλυφική, ιερατική

ιερογλυφική, ιερατική,
δημώδης

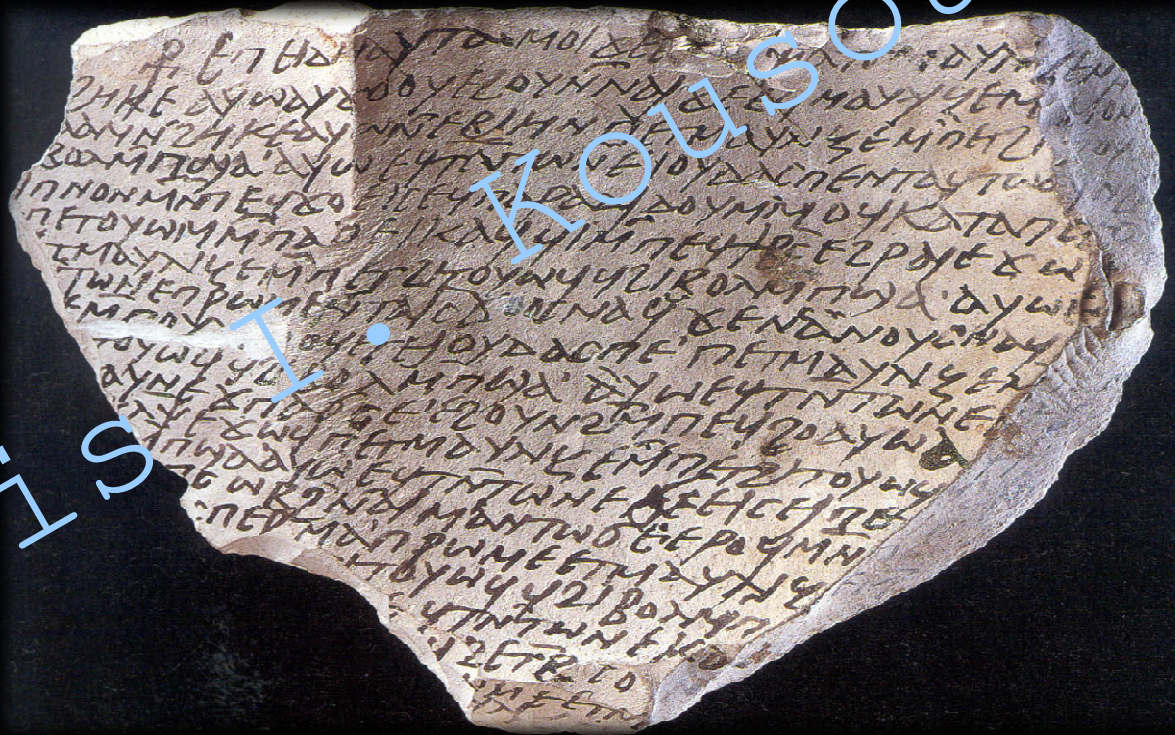
Κοπτικό αλφάβητο

Coptic	name	Phonetic value
Α	alpha	a
Β	vita	v (b)
Γ	gamma	g
Δ	delta	d
Ε	epsilon	e
Ζ	zita	z
Η	ita	i, e
Θ	tita	t
Ι	iota	i
Κ	kappa	k
Λ	laula	l
Μ	mi	m
Ν	ni	n
Ξ	xi	x
Ο	omicron	o
Π	pi	p
Ρ	ro	r
Σ	sima	s
Τ	tau	t
Υ	ypsilon	y, u
Φ	phi	ph
Χ	khi	ch, kh
Ψ	psi	ps
Ω	omega	o
Ϡ	shei	s
Ϡ	fai	f
Ϡ	hori	h
Ϡ	djandja	g
Ϡ	chima	c
Ϡ	ti	ti

Κοπτικά

Panagiotis Koussoulis

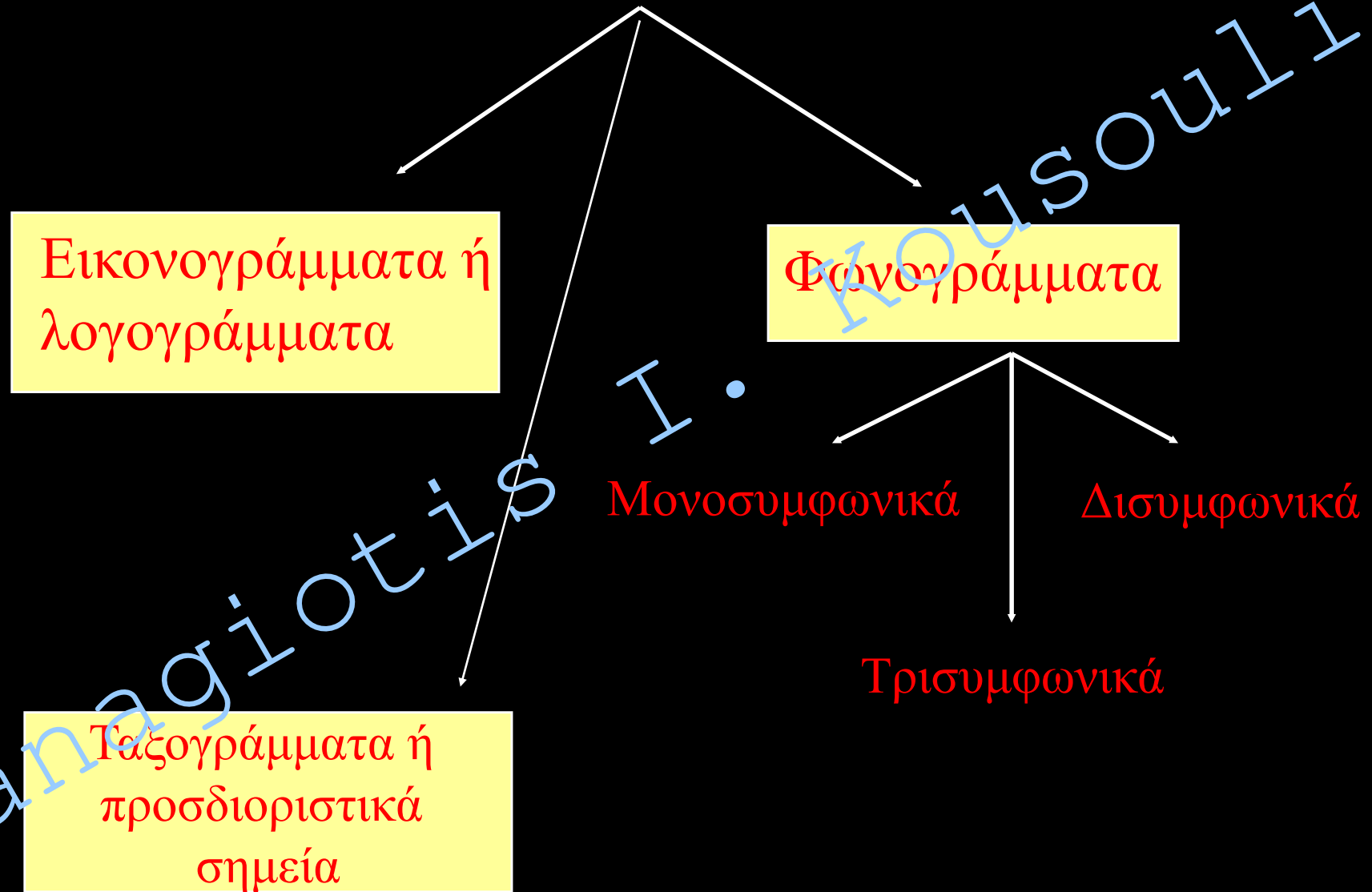
Βασικές αρχές της Αιγυπτιακής γλώσσας

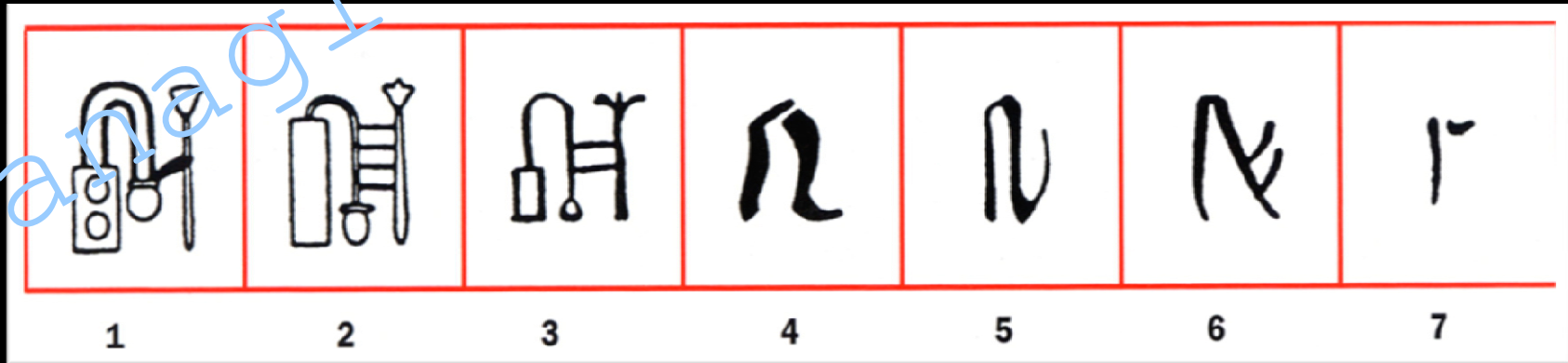
Panagiotis I. Koussoulis

Βασικές αρχές

- Δημιουργία λέξεων από ρίζες συμφώνων
- Απουσία φωνηέντων
- Ασθενή σύμφωνα: z, i, w, y
- Η μετατροπή των ιερογλυφικών λέξεων στο δικό μας σύστημα ομιλίας γίνεται με την αρωγή συγκεκριμένων λατινικών χαρακτήρων, πολλά από τα οποία φέρουν διακριτικά σημάδια (*diacritics*). Η διαδικασία αυτή ονομάζεται φωνητική μεταγραφή (*transliteration*).

Κατηγορίες ιερογλυφικών συμβόλων

Αρχή του συλλαβογρίφου ή εικονογρίφου (*rebus*)

Ιερογλυφικά σύμβολα μπορεί να χρησιμοποιηθούν για να δηλώσουν ήχους μάλλον παρά αντικείμενα και, έτσι, να εκφράσουν έννοιες και λέξεις τελείως ανεξάρτητες και άσχετες σε μορφή και περιεχόμενο με τα αντικείμενα που απεικονίζονται μέσω των συμβόλων (*φωνητικός δανεισμός*)

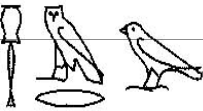

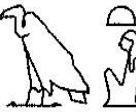

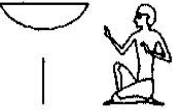

Panagiotis

Σύμβολο	Φωνητική μεταγραφή	Φωνητική απόδοση		Σύμβολο	Φωνητική μεταγραφή	Φωνητική απόδοση	
		Ελληνικά	Αγγλικά			Ελληνικά	Αγγλικά
	z	αα	aa		h	χ	h
	i	ι	y/i		h	κχ	kh
	y	ι	y		h	κχ	kh
	r	α	a		s	σ	s
	w	ου	w		s	σ(ε)σ	sr
	b	μπ	b		q	κ	q
	p	π	p		k	κ	k
	f	φ	f		g	γκ	g
	m	μ	m		t	τ	t
	n	ν	n		t	τσ	d
	r	ρ	R		d	ντ	j
	h	χ			d	τζ	

Μονοσυμφωνικά
φωνογράμματα
(«αλφάβητο»)

KOUSOTIS

Παραδείγματα λέξεων με δισυμφωνικά φωνογράμματα

 <i>s3</i>	 <i>s3</i> γιος	 <i>s3</i>	 <i>s3</i> πίσω
 <i>mr</i>	 <i>mr</i> αγάπη, αγαπώ	 <i>mr</i>	 <i>mr</i> άρρωστος
 <i>mt</i>	 <i>mty</i> επακριβώς	 <i>mt</i>	 <i>m(w)t</i> μητέρα
 <i>b3</i>	 <i>b3k</i> υπηρέτης	 <i>pr</i>	 <i>pr</i> εξέρχομαι
 <i>nb</i>	 <i>nb</i> ηγεμόνας	 <i>wr</i>	 <i>wr</i> μεγάλος

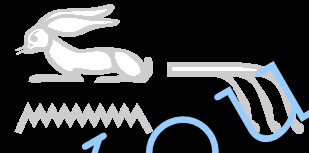
Παραδείγματα λέξεων με τρισυμφωνικά φωνογράμματα

 <i>nh</i>	 <i>nh</i> ζωή, ζω	 <i>ntr</i>	 <i>ntr</i> θεός
 <i>hc</i>	 <i>hc</i> στέκομαι	 <i>htp</i>	 <i>htp</i> ξεκουράζομαι, ικανοποιούμαι
 <i>w3h</i>	 <i>w3h</i> υπομένο	 <i>sdm</i>	 <i>sdm</i> ακούω
 <i>nfr</i>	 <i>nfr</i> καλό, όμορφο	 <i>spr</i>	 <i>spr</i> πλησιάζω

Ο ρόλος των ταξογραμμμάτων

Ανοίγω

Φαλακραίνω

Βιάζομαι

Ερμούπολη

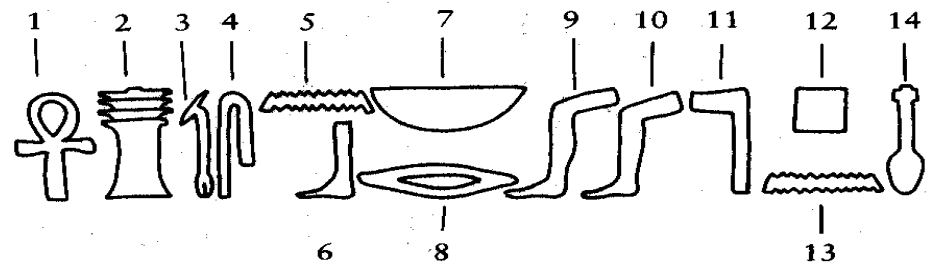
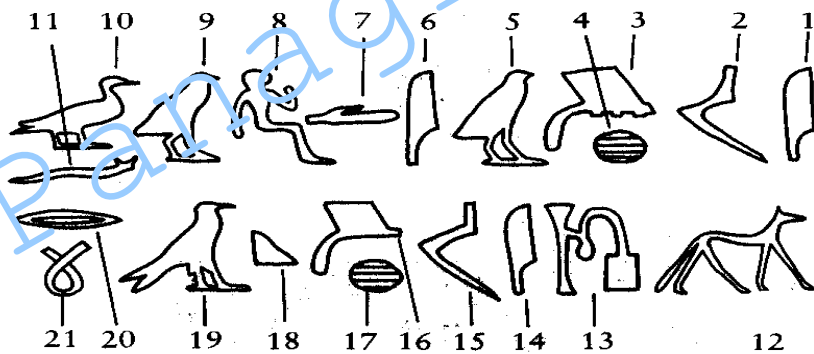
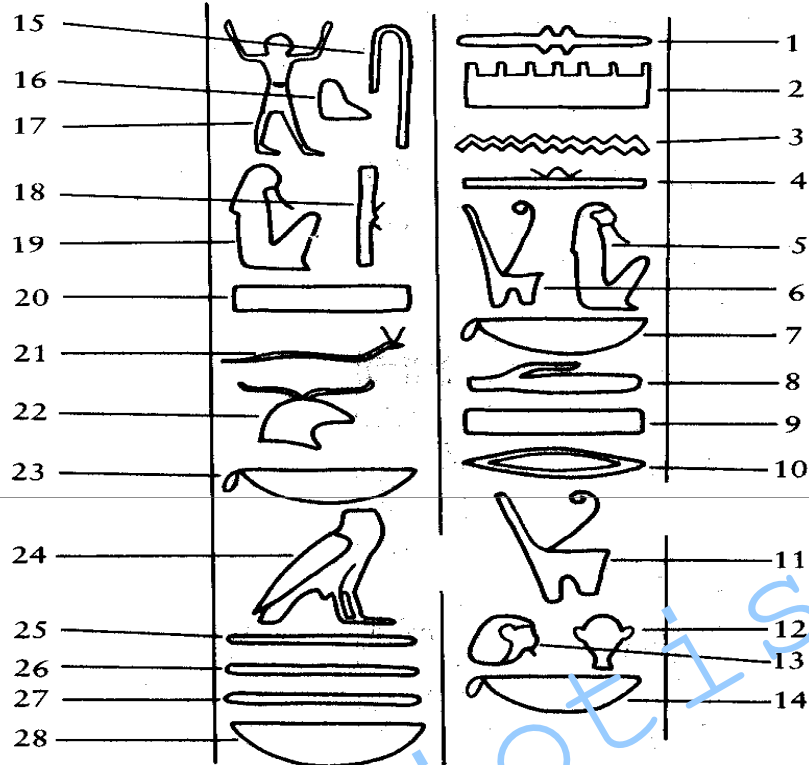
Σφάλμα

Φως

Panagiotis I. Koussoulis

Κατεύθυνση ιερογλυφικών συμβόλων

Panagiotis

Kousouly